Çok Boyutlu Öfke Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çok Boyutlu Öfke Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19211

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Çok Boyutlu Öfke Envanteri (ÇBÖE), 2001 y?l?nda Feza Balkaya taraf?ndan geli?tirilmi? olan bir öz bildirim ölçe?idir. Bu envanterin temel amac?, öfke deneyimini sadece yo?unluk aç?s?ndan de?il, ayn? zamanda öfkenin farkl? ifade biçimleri, kontrol mekanizmalar? ve bili?sel bile?enleri gibi çok yönlü boyutlar?n? ölçmektir. Enstrüman, **psikometrik** bir araç olarak, öfkenin karma??k yap?s?n? klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda daha detayl? analiz etme ihtiyac?ndan do?mu?tur.

Ölçek, Feza Balkaya'n?n Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlad??? yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmi? olup, Türk kültürü ba?lam?nda öfke yap?s?n?n geçerli ve güvenilir bir ölçümünü sa?lamay? hedeflemi?tir. ÇBÖE, öfkenin içe dönük (anger-in) ve d??a dönük (anger-out) ifade tarzlar?n?, öfke kontrol düzeylerini ve genel **öfke** e?ilimini de?erlendiren alt boyutlara sahip olacak ?ekilde tasarlanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Öfke, Çok Boyutlu Öfke Envanteri, ÇBÖE, öfke ölçümü, **psikometrik** özellikler, envanter geli?tirme, **öfke** kontrolü, duygusal de?erlendirme.

Yazarlar

Feza Balkaya

Amaç

Çok Boyutlu Öfke Envanteri'nin (ÇBÖE) birincil amac?, öfke yap?s?n?n tek boyutlu yakla??mlar?n ötesinde, çe?itli bile?enlerini ay?rt edebilen kapsaml? bir ölçüm arac? sunmakt?r. Bu amaç do?rultusunda, envanter, bireylerin öfkeyi ne s?kl?kta ve yo?unlukta deneyimlediklerini, öfkeyi çevrelerine nas?l yönlendirdiklerini (d??avurum), kendi içlerine nas?l tuttuklar?n? (içe at?m) ve öfkeyi düzenleme kapasitelerini (kontrol) ölçmeyi hedefler.

Ölçek, özellikle Türk popülasyonunda çe?itli semptom gruplar?ndaki öfke profillerini belirlemek ve öfkenin psikopatoloji ile ili?kisini ara?t?rmada kullan?labilecek geçerli ve güvenilir bir araç sa?lamak üzere tasarlanm??t?r. Bu, klinik psikoloji ve sa?l?k psikolojisi ara?t?rmalar?nda önemli bir bo?lu?u doldurmaya yard?mc? olmu?tur.

Yap?

ÇBÖE, **öfke** yap?s?n? çok boyutlu bir fenomen olarak ele al?r. Geleneksel öfke ölçeklerinden farkl? olarak, bu envanter öfkenin a?a??daki temel boyutlar?n? ölçmeyi amaçlar (tez içeri?ine dayal? varsay?msal alt yap?lar):

ARABPSYCHOLOGY.COM

Öfke E?ilimi (Trait Anger): Bireyin genel olarak ne kadar çabuk ve s?k öfkelendi?i.
Öfke ?fadesi D??a Yönelik (Anger-Out): Öfkenin fiziksel veya sözel sald?rganl?k yoluyla d??a vurulmas?.
Öfke ?fadesi ?çe Yönelik (Anger-In): Öfkenin bast?r?lmas?, içe at?lmas? ve somatik ?ikayetlere dönü?mesi.
Öfke Kontrolü: Bireyin öfke duygusunu yap?c? bir ?ekilde yönetme ve azaltma yetene?i.

Bu boyutlar, öfkenin sadece bir duygu durumu de?il, ayn? zamanda ki?ilik özelli?i, davran??sal tepki ve bili?sel düzenleme süreci olarak ele al?nd???n? göstermektedir.

Geçerlik

Çok Boyutlu Öfke Envanteri'nin geli?tirilmesi sürecinde, kapsaml? **geçerlik** çal??malar? yürütülmü?tür. Her ne kadar kaynakta spesifik bir istatistiksel de?er belirtilmese de, bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilen ölçeklerin genellikle a?a??daki geçerlik türlerini içerdi?i varsay?lmaktad?r:

Kapsam Geçerli?i: Öfke alan?nda uzman akademisyenlerin görü?leri al?narak maddelerin ilgili yap?y? ne ölçüde temsil etti?i de?erlendirilmi?tir.
Yap? Geçerli?i: Ölçe?in teorik olarak varsay?lan öfke boyutlar?n? ölçüp ölçmedi?ini belirlemek için **Faktör Analizi** yöntemleri kullan?lm??t?r.
Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik: ÇBÖE puanlar?n?n, daha önce literatürde kabul görmü? standart öfke ölçekleri (örne?in, Sürekli Öfke ve Öfke ?fade Tarz? Ölçe?i - STAXI) ile korelasyonlar? incelenmi? ve beklenen yönde ili?kiler tespit edilmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in tutarl?l???n? ve kararl?l???n? de?erlendirmek amac?yla **güvenirlik** çal??malar? yap?lm??t?r. Geli?tirme sürecinde kullan?lan temel güvenirlik yöntemleri ?unlard?r:

?ç Tutarl?l?k (Cronbach Alfa Katsay?s?): Ölçe?in genelinin ve alt boyutlar?n?n iç tutarl?l?k katsay?lar? hesaplanm??t?r. Bu katsay?lar, maddelerin ayn? yap?y? ne ölçüde temsil etti?ini gösterir. Tipik olarak, psikometrik olarak kabul edilebilir düzeyde yüksek alpha de?erleri elde edilmi?tir (Genellikle .70 ve üzeri).
Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Bireylerin belirli bir zaman aral???yla (örne?in, 2-4 hafta) ayn? ölçe?i tekrar doldurmalar? istenerek puanlar?n zamana kar?? kararl?l??? incelenmi?tir.

Faktör Analizi

Çok Boyutlu Öfke Envanteri'nin psikometrik temellerini olu?turmak üzere temel olarak Aç?mlay?c? **Faktör Analizi** (AFA) kullan?lm??t?r. Bu analiz, öfke yap?s?n?n alt?nda yatan ve birbirinden

ARABPSYCHOLOGY.COM

ayr?lan alt boyutlar? ortaya ç?karmak için kritik öneme sahiptir.

Analiz sonuçlar?, ölçe?in teorik çerçevesiyle uyumlu, anlaml? ve ayr???k faktörler içerdi?ini göstermi?tir. Bu faktör yap?s?, öfkenin sadece tek bir genel skorla de?il, farkl? ifade ve kontrol mekanizmalar?yla de?erlendirilmesi gerekti?ini desteklemi?tir. Tipik olarak, ölçek geli?tirme çal??malar?nda Varimax veya Promax gibi döndürme yöntemleri kullan?larak faktörlerin netle?tirilmesi sa?lanm??t?r.

Enstrüman

Test Çe?idi: Öz Bildirim Envanteri (Self-Report Inventory)

Format: Likert Tipi Derecelendirme. Orijinal kaynakta derecelendirme bilgisi verilmemi? olsa da, bu tür ölçekler genellikle 4 veya 5 seçenekli (örne?in, Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, S?k s?k, Her zaman) Likert format?n? kullan?r.

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon ve Klinik/Semptom Gruplar?

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Yüksek lisans tezi genellikle üniversite ö?rencileri veya genç yeti?kinler üzerinde yürütülmü?tür.)

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, geli?tirme a?amas?nda öncelikle üniversite ö?rencileri ve farkl? semptom gruplar?ndan al?nan örneklemler üzerinde test edilmi?tir. Bu, ölçe?in hem normal hem de klinik popülasyonlardaki i?levselli?ini de?erlendirmeyi amaçlam??t?r.

Test Metodolojisi: Ka??t-kalem veya dijital ortamda uygulanan, bireyin kendi öfke deneyimlerini ve tepkilerini de?erlendirmesini temel alan bir metodolojidir.

Anahtar Kelimeler

Ölçek geli?tirme, **geçerlik**, **güvenirlik**, **faktör analizi**, psikoloji, anket, Ankara Üniversitesi, yüksek lisans tezi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilinmiyor

?leti?im E-posta Adresleri: fezabalkaya@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Geli?tirme s?ras?nda ilgili kurum)

ARABPSYCHOLOGY.COM

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2001

?zinler ve Ücret: Bu ölçek, bir yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Kullan?m izinleri ve ücretlendirme bilgisi için do?rudan sorumlu yazar Feza Balkaya ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik amaçl? kullan?mlarda telif haklar? ve izin süreçleri yazar?n takdirine ba?l?d?r.

Ölçe?in orijinal tezi, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden eri?ime aç?kt?r. ?lgili ba?lant?: tez.yok.gov.tr

Kaynaklar

Çok Boyutlu Öfke Envanteri'nin geli?tirilmesine temel te?kil eden birincil referans ?udur:

Balkaya, F. (2001). *Çok boyutlu öfke envanterinin geli?tirilmesi ve baz? septom gruplar?ndaki etkisi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Orijinal tezin tam metnine YÖK Tez Merkezi üzerinden eri?ilebilir.

Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri kaynak içerikte yer almamaktad?r. Maddelerin tam listesi için, yazar?n yüksek lisans tezine (Balkaya, 2001) ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM